

Αρείου Πάγου: 1524/2005, Τμ. Β/Ι

Πηγή: ΕΕΔ 65/06, σελ. 813

ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ – ΣΥΝΥΠΑΙΤΙΟΤΗΤΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ

Χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος, όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. – Η ρύθμιση της διατάξεως του άρθρου 16 παρ. 4 του ν. 551/1915, κατά την οποία το συντρέχον πταίσμα του παθόντος αντιτάσσεται μόνον εάν αφορά σε παραβίαση διατάξεων ή κανονισμών που θέτουν όρους ασφαλείας στην εργασία, αναφέρεται στην επιδίκαση αποζημιώσεως για περιουσιακή ζημία και όχι χρηματικής ικανοποίησεως για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη.- Επομένως, για τον καθορισμό του ύψους της «εύλογης» χρηματικής ικανοποίησεως το δικαστήριο της ουσίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη και το τυχόν συντρέχον πταίσμα του παθόντος, το οποίο συνεκτιμάται. – Νέοι ισχυρισμοί, έστω και επιγενόμενοι, δεν μπορούν να προταθούν το πρώτον ενώπιον του Αρείου Πάγου, ούτε για τη θεμελίωση των λόγων αναιρέσεως, ούτε για την απόκρουσή τους, εάν δεν συντρέχει κάποια από τις αναφερόμενες στην Κ.Πολ.Δ. 562 παρ. 2 εξαιρέσεις.- Στη διαδικασία των εργατικών διαφορών, κατά την οποία δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων ενώπιον του Μονομελούς Πρωτοδικείου, οι διάδικοι οφείλουν να προτείνουν όλους τους αυτοτελείς πραγματικούς ισχυρισμούς τους, όπως είναι και η ένσταση συνυπαιτιότητας, προφορικά κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο και επιπλέον οι ισχυρισμοί αυτοί πρέπει να καταχωρισθούν στα πρακτικά, με συνοπτική έκθεση των γεγονότων που τους θεμελιώνουν, εκτός αν τα γεγονότα αυτά περιέχονται στις κατατιθέμενες στο ακροατήριο προτάσεις.- Αοριστία λόγων αναιρέσεως εκ της Κ.Πολ.Δ. 559 αριθμ. 1 και 19.

Κυριότερες Διατάξεις: Κ.Πολ.Δ. άρθρα 115 παρ. 3, 118 παρ. 4, 559 αριθμ. 1, 8 και 19, 562 παρ. 2, 591 παρ. 1β και 666 παρ. 1. Α.Κ. άρθρα 300, 914 και 932. Ν. 551/1915 άρθρα 1 και 16 παρ.4.

Πρόεδρος, ο αντιπρόεδρος, κ. Θεόδ. Αποστολόπουλος
Εισηγητής, ο αεροπαγίτης, κ. Θεόδ. Αποστολόπουλος
Δικηγόροι, οι κ.κ. Γεώργ. Γιαννόπουλος, Νικ. Χατζημιχάλης

Από τις διατάξεις των άρθρων 118 παρ. 4, 566 παρ. 1, 577 παρ. 3 και 578 του Κ. Πολ.Δ. συνάγεται ότι όταν η αγωγή κρίθηκε κατ'ουσίαν βάσιμη ή αβάσιμη, για να είναι ορισμένος και άρα παραδεκτός ο λόγος αναιρέσεως με τον οποίο προσάπτεται στο δικαστήριο της ουσίας ευθεία ή εκ πλαγίου παραβίαση κανόνα ουσιαστικού δικαίου (άρθρο 559 αριθμ. 1 και 12 Κ.Πολ.Δ.), δεν αρκεί να εκτίθενται στο αναιρετήριο το κατά την εκδοχή του αναιρεσείοντος πραγματικό μέρος της υποθέσεως, οι διατάξεις που φέρονται ότι παραβιάστηκαν, η έννοια που αποδίδει σ'αυτές ο αναιρεσείων και το συμπέρασμα του δικαστηρίου που φέρεται ως προϊόν ερμηνευτικού ή υπαγωγικού σφάλματος, αλλά πρέπει επιπλέον να αναφέρονται με πληρότητα και σαφήνεια – και όχι αποσπασματικά και επιλεκτικά – οι ουσιαστικές παραδοχές της προσβαλλόμενης αποφάσεως, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε το δικαστήριο, ως θεμελιωτικά της κρίσεώς του για το βάσιμο ή αβάσιμο της αγωγής. Διότι η ευδοκίμηση της αναιρέσεως εξαρτάται, σύμφωνα με το άρθρο 578 Κ.Πολ.Δ., από την ορθότητα όχι του αιτιολογικού, αλλά του διατακτικού της προσβαλλόμενης αποφάσεως, το οποίο συνάπτεται αιτιωδώς με τις ουσιαστικές

παραδοχές του δικαστηρίου. Επομένως, η παράθεση των παραδοχών αυτών στο αναιρετήριο είναι αναγκαία για να μπορεί να ελεγχθεί από το περιεχόμενο του αν η αποδιδόμενη στην απόφαση ευθεία παραβίαση κανόνα του ουσιαστικού δικαίου οδήγησε σε εσφαλμένο διατακτικό ή αν τα δεκτά γενόμενα πραγματικά περιστατικά που συγκροτούν την ελάχιστονα πρόταση του δικανικού συλλογισμού εκτίθενται επαρκώς και χωρίς αντιφάσεις στην απόφαση, ώστε να αποβγαίνει εφικτός ο έλεγχος της ορθής ή μη εφαρμογής του νόμου και συνακόλουθα ο έλεγχος του διατακτικού της αποφάσεως. Δεν επιτρέπεται δε συμπλήρωση του αναιρετηρίου με την προσβαλλόμενη απόφαση ή άλλα διαδικαστικά έγγραφα (Ολ.Α.Π. 27/1998, 32/1996, 57/1990). Στην προκειμένη περίπτωση, με τους πρώτο, δεύτερο, και πέμπτο λόγους της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 1 και 19 του Κ.Πολ.Δ. πλήσσεται η προσβαλλόμενη απόφαση, με την οποία έγινε εν μέρει δεκτή η στηριζόμενη στις διατάξεις του κοινού αστικού δικαίου αγωγή του ήδη αναιρεσιβλήτου για πλήρωμή σ'αυτόν αποζημιώσεως και χρηματικής ικανοποιήσεως λόγω ηθικής βλάβης για το αναφερόμενο εργατικό ατύχημα, διότι: 1) περιέχει ανεπαρκείς αιτιολογίες και συγκεκριμένα δεν παραθέτει το περιεχόμενο του τιτλοφορούμενου «πρακτικό συμβιβασμού και εξοφλήσεως απαιτήσεως» εγγράφου, για το οποίο δέχθηκε το Εφετείο ότι δεν καταρτίσθηκε με την τήρηση των διατυπώσεων των άρθρων 14 του ν.551/1915 και 209-214 του Κ.Πολ.Δ. και ότι δεν αρκεί η χρήση σ'αυτό του όρου «συμβιβασμός» για να θεωρηθεί ως εξώδικος συμβιβασμός, κατ'εφαρμογή του άρθρου 871 Α.Κ., 2) κατά την ερμηνεία και εφαρμογή των άρθρων 662 και 288 Α.Κ. το Εφετείο παραβίασε το δίδαγμα της κοινής πείρας, ότι ο πλοίαρχος υποχρεούται να ακολουθεί τη γνώματευση και τις οδηγίες του γιατρού σε ό,τι αφορά στην υγεία του ναυτικού, με το να δεχθεί ότι με βάση τις παραπάνω διατάξεις ο πλοίαρχος είχε υποχρέωση, ενόψει του ότι το πλοίο θα απέπλεε για πολυήμερο ταξίδι και η κατάσταση της υγείας του ναυτικού δεν είχε διευκρινιστεί πλήρως, να αξιώσει την απόλυσή του λόγω εργατικού ατυχήματος, παρότι ο γιατρός είχε γνωματεύσει ότι μπορούσε να παραμείνει στο πλοίο και δεν είχε συστήσει τον επαναπατρισμό του, 3) παραβίασε τα άρθρα 305, 306 και 307 του Α.Κ., με το να δεχθεί ότι η ενάσκηση του δικαιώματος επιλογής εκ μέρους του αναιρεσιβλήτου της αξιώσεως αποζημιώσεως αυτού με βάση τις διατάξεις του ν. 551/1915, κατ'αποκλεισμό της αξιώσεως για πλήρη αποζημίωση με βάση τις διατάξεις του αστικού δικαίου, δεν ήταν η προσήκουσα γιατί έγινε μέσω μη νομότυπου συμβιβασμού που δεν θεωρείται έγκυρος, και επιπλέον στερείται από νόμιμη βάση, αφού δεν παρατίθεται η συμφωνία συμβιβαστικής επίλυσης της διαφοράς, ώστε να είναι εφικτός ο έλεγχος της ορθής εφαρμογής του νόμου, ως προς τη δήλωση επιλογής του αναιρεσιβλήτου και την αποδοχή αυτής από τους αναιρεσειόντες. Στο αναιρετήριο όμως εκτίθενται σύντομο ιστορικό της υποθέσεως, το κατά τις απόψεις των αναιρεσειόντων πραγματικό μέρος αυτής και μεμονωμένες νομικές σκέψεις και αποσπασματικές παραδοχές του Εφετείου, ενώ δεν παρατίθενται με πληρότητα, αλλά μόνο με επιλεκτικές αναφορές οι ουσιαστικές παραδοχές του δικαστηρίου, δηλαδή τα πραγματικά περιστατικά που δέχθηκε τούτο ως αποδειχθέντα, για να στηρίζει τη φερόμενη ως λανθασμένη ή ανεπαρκώς αιτιολογημένη κρίση του. Η παράθεση των παραδοχών αυτών ήταν απαραίτητη, προκειμένου να διαπιστωθεί: α) στην πρώτη από τις παραπάνω αιτιάσεις, αν οι αιτιολογίες για εξώδικο συμβιβασμό, κατ'εφαρμογή του άρθρου 871 Α.Κ., ήταν πλεοναστικές, αφού ο συμβιβασμός για αξιώσεις αποζημιώσεως του άρθρου 3 του ν. 551/1915, που δεν καταρτίσθηκε σύμφωνα με το άρθρο 14 του νόμου αυτού, είναι σε κάθε περίπτωση άκυρος και δεν ισχύει ούτε ως εξώδικος συμβιβασμός, β) στη δεύτερη αιτίαση, αν οι σχετικές παραδοχές της προσβαλλόμενης – που δεν προκύπτει ότι καλύπτονται από τη γενική και αποσπασματική αναφορά των

παραδοχών που επικαλούνται οι αναιρεσειόντες – δικαιολογούσαν την υπαγωγή τους, σύμφωνα με τα διδάγματα της κοινής πείρας, στις διατάξεις των άρθρων 288 και 622 του Α.Κ. και γ) στην τρίτη αιτίαση, αν η δήλωση επιλογής αποτέλεσε τη «συμβιβαστική» πρόταση του αναιρεσιβλήτου, που δεν είχε καμία ισχύ, λόγω της ακυρότητας του συμβιβασμού. Επομένως, με βάση το περιεχόμενο του αναιρετηρίου, του οποίου δεν επιτρέπεται συμπλήρωση κατά τα προεκτεθέντα, δεν είναι δυνατό να ελεγχθούν και στοιχειοθετούν οι ανωτέρω αναιρετικοί λόγοι, οι οποίοι πρέπει γι' αυτό να απορριφθούν ως αόριστοι.

Με τον τρίτο λόγο της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 8 και 19 του Κ.Πολ.Δ. προσάπτεται στο Εφετείο ότι δεν έλαβε υπόψη το νομίμως προταθέντα ισχυρισμό των αναιρεσειόντων, ότι με τη συμφωνία συμβιβαστικής επιλύσεως της διαφοράς καταβλήθηκε στον αναιρεσίβλητο το ποσό των 6.050.000 δραχμών σε εξόφληση της αξιώσεως του για ηθική βλάβη και ενώ δέχεται ότι έλαβε (συνολικά) ο αναιρεσίβλητος το ποσό των 19.500.000 δραχμών, στο οποίο συγκαταλέγεται και χρηματική ικανοποίηση, διαλαμβάνει στην προσβαλλόμενη απόφαση ανεπαρκείς αιτιολογίες, αφού δεν εξειδικεύει τις αξιώσεις που καλύπτονται από το άνω ποσό. Από τις προτάσεις των αναιρεσειόντων ενώπιον του Εφετείου προκύπτει πράγματι ότι ισχυρίστηκαν πως έχουν καταβάλει για χρηματική ικανοποίηση, λόγω ηθικής βλάβης στον αναιρεσίβλητο το ποσό των 6.500.000 δραχμών. Το Εφετείο όμως, εκτιμώντας τις αποδείξεις, δέχθηκε με την προσβαλλόμενη απόφαση, όπως προκύπτει από αυτήν, ότι με το τιτλοφορούμενο «πρακτικό συμβιβασμού και εξόφλησης απαιτήσεως» καταβλήθηκε στον αναιρεσίβλητο το ποσό των 19.500.000 δραχμών για αποζημίωση του ν. 551/1915 και για μισθούς ασθενείας και γίνεται λόγος ότι στο ποσό αυτό συγκαταλέγεται και χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης, χωρίς όμως να προσδιορίζεται περαιτέρω. Για το λόγο αυτό, δηλαδή γιατί δεν αποδεικνυόταν η καταβολή συγκεκριμένου ποσού για την αιτία αυτή, το Εφετείο δεν δέχθηκε τον προαναφερόμενο ισχυρισμό των αναιρεσειόντων και καθόρισε το ποσό της χρηματικής ικανοποιήσεως που edικαιούτο ο αναιρεσίβλητος, επισημαίνοντας το γεγονός ότι δεν προσδιοριζόταν η χρηματική ικανοποίηση του αναιρεσιβλήτου για την οποία γινόταν λόγος ότι συγκαταλέγεται στο ανωτέρω ποσό της αποζημιώσεως. Επομένως, το Εφετείο έλαβε υπόψη και απέρριψε εκ του πράγματος τον ως άνω ισχυρισμό των αναιρεσειόντων, ενώ η προσβαλλόμενη απόφαση δεν έχει ανεπαρκείς αιτιολογίες, επειδή δεν εξειδικεύονται σ' αυτήν οι αξιώσεις που καλύπτει η αποζημίωση των 19.500.000 δραχμών, αφού δεν δέχθηκε το Εφετείο ότι εξοφλήθηκε με τμήμα του ποσού αυτού εν όλω ή εν μέρει η αξίωση για χρηματική ικανοποίηση του αναιρεσίβλητου. Κατόπιν αυτών πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος ο παραπάνω λόγος της αναιρέσεως.

Από τις διατάξεις των άρθρων 300, 914 και 932 του Α.Κ. και 1 του 551/1915 προκύπτει ότι χρηματική ικανοποίηση για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη οφείλεται και επί εργατικού ατυχήματος, όταν συντρέχουν οι όροι της αδικοπραξίας. Κατά τη διάταξη του άρθρου 16 παρ.4 του ν. 551/1915, κατά την οποία το συντρέχον πταίσμα του παθόντος αντιτάσσεται μόνον εάν αφορά σε παραβίαση διατάξεων ή κανονισμών που θέτουν όρους ασφαλείας στην εργασία, αναφέρεται στην επιδίκαση αποζημιώσεως για περιουσιακή ζημία και όχι χρηματικής ικανοποιήσεως για ηθική βλάβη ή ψυχική οδύνη. Επομένως, για τον καθορισμό του ύψους της «εύλογης» χρηματικής ικανοποιήσεως το δικαστήριο της ουσίας πρέπει να λαμβάνει υπόψη, εκτός από τα λοιπά προσδιοριστικά στοιχεία και το τυχόν συντρέχον πταίσμα του παθόντος, που συνεκτιμάται με τα ως άνω στοιχεία. Εξάλλου, κατά το άρθρο 562 παρ. 2 του Κ.Πολ.Δ., είναι απαράδεκτος λόγος αναιρέσεως που στηρίζεται σε ισχυρισμό, ο οποίος δεν προτάθηκε νόμιμα στο δικαστήριο της ουσίας, εκτός αν

πρόκειται: α) για παράβαση που δεν μπορεί να προβληθεί στο δικαστήριο της ουσίας, β) για σφάλμα που προκύπτει από την ίδια την απόφαση, γ) για ισχυρισμό που αφορά τη δημόσια τάξη. Η διάταξη αυτή αποτελεί εκδήλωση της αρχής ότι ο Άρειος Πάγος ελέγχει τη νομιμότητα της προσβαλλόμενης αποφάσεως, με βάση τα πραγματικά γεγονότα και τους ισχυρισμούς που τέθηκαν υπόψη του δικαστηρίου από τους διάδικους και γι' αυτό ακριβώς νέοι ισχυρισμοί, έστω και επιγενόμενοι, δεν μπορούν να προταθούν, ούτε για τη θεμελίωση των λόγων αναιρέσεως, ούτε για την απόκρουσή τους, αν δεν συντρέχει κάποια από τις προαναφερόμενες διατάξεις. Τέλος, από τα άρθρα 591 παρ. 1β', 666 παρ. 1, 115 παρ. 3 και 256 παρ. 1δ' του Κ.Πολ.Δ. προκύπτει ότι στη διαδικασία των εργατικών διαφορών, κατά την οποία δεν είναι υποχρεωτική η κατάθεση προτάσεων ενώπιον του μονομελούς πρωτοδικείου, οι διάδικοι οφείλουν να προτείνουν όλους τους αυτοτελείς πραγματικούς ισχυρισμούς τους, όπως είναι και η ένσταση συνυπαιτιότητας, προφορικά κατά τη συζήτηση στο ακροατήριο και επιπλέον οι ισχυρισμοί αυτοί πρέπει να καταχωρισθούν στα πρακτικά, με συνοπτική έκθεση των γεγονότων που τους θεμελιώνουν, εκτός αν τα γεγονότα αυτά περιέχονται στις κατατιθέμενες στο ακροατήριο προτάσεις (Ολ.Α.Π. 2/2005). Στην προκειμένη περίπτωση με τον τέταρτο λόγο της αναιρέσεως από το άρθρο 559 αριθμ. 8 του Κ.Πολ.Δ. προβάλλεται η αιτίαση ότι το Εφετείο δεν έλαβε υπόψη την ένσταση συνυπαιτιότητας του παθόντος αναιρεσιβλήτου στην επέλευση του επίδικου εργατικού ατυχήματος, που προέβαλαν οι αναιρεσεύοντες ενώπιον του παραδεκτώς με τις προτάσεις τους. Ανεξάρτητα όμως από το ότι οι αναιρεσεύοντες δεν επικαλούνται ότι προέβαλαν τον ισχυρισμό αυτό παραδεκτώς και στο Πρωτοδικείο, από τα προσκομιζόμενα διαδικαστικά έγγραφα – τα οποία παραδεκτώς επισκοπεί ο Άρειος Πάγος (άρθρο 561 παρ.2) – και ιδίως το προσκομιζόμενο από τον αναιρεσιβλήτο επίσημο αντίγραφο των πρακτικών συνεδριάσεως του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, που πιστοποιούν τις γενόμενες στο ακροατήριο διαδικαστικές πράξεις, προκύπτει ότι η εν λόγω ένσταση δεν έχει καταχωρισθεί στα πρακτικά αυτά, και δεν περιέχεται στις ενώπιον του εν λόγω δικαστηρίου προτάσεις των αναιρεσεύοντων, αλλά ούτε και στις προτάσεις που κατέθεσαν αυτοί ενώπιον του Εφετείου, κατά την πρώτη συζήτηση της εφέσεώς τους. Επομένως, ο ανωτέρω ισχυρισμός δεν προτάθηκε νομίμως και ο προαναφερόμενος λόγος της αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως απαράδεκτος. (Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως της υπ' αριθμ. 1075/2003 αποφάσεως του Εφετείου Πειραιώς).